



# על הגרים ועל הרֵתֹושְבִים

דרוש על מגילת רות

מיכאל מנקין

ירושלים התשפ"ג  
© כל הזכויות שמורות למחבר ולבני אברהם  
Shalomveshivion@gmail.com

עריכה: דביר ורשבסקי  
עיצוב ועימוד: אסתי שושן

כִּי גֵרִים אֲנַחֲנוּ לְפָנֶיךָ וְתוֹשָׁבִים כָּכָל אֲבֹתֵינוּ

(דברי הימים א כט טו)



## הקומה התחתונה

בלילה ההוא, שמספרו תשעה וארבעים יום שהם שבעה שבועות לעומר, לא הצלחתי להירדם. שכבתי במיטתי בביטחון מלא שאני עומד לחטוף התקף לב. כל הסימנים היו שם. הלב דפק בחוזקה. כאב בזרוע, לפעמים בשתיהן. סחרחורת. הכרתי את הסימנים היטב מהנוהג לאשש את חששותיי בחיפוש באינטרנט, וידעתי שכל שיש בו שלושה סימנים אלה, ראוי שילך להיבדק. אך גם ידעתי שאותם הסימנים עצמם הם סימנים של חרדה, והנה הבעיה; הסימנים תלויים אלו באלו, וכל אחד מהם מוכיח את חברו וסותר את חברו: אם התקף החרדה אמיתי, כנראה

שאני משוכנע לחלוטין שהתקף הלב אמיתי, ואם התקף הלב אמיתי, הגיוני שאהיה בחרדה. והנה אני שכוב במיטתי, בטוח במותי הקרב ובא, ומבין שהנפש יכולה לתעתע בי. מה עושים. לנשום. ייתכן ואמות. זה כבר לא בשליטתי. אבל אם מדובר בחרדה, אני צריך להבין את שורשיה. לשלוט בה. למען האמת לא נחוצה לי מחשבה יתרה. זה זמן אני שרוי בייאוש ולא רואה שום תקווה למקום בו אני חי. הציבור שאליו אני משתייך שועט באמוק של שיכרון כוח. גסות רוח וגאווה הם עיקרי האמונה החדשים, והם מעמיקים שורשים עד כדי כך שרבים רואים בהם הלכה למשה מסיני. אני מנוכר לסביבתי, וכאילו מדבר בשפה זרה. האם אוכל לחיות במקום בו אני זר? אולי הגיע הזמן להגר. ואולי זה לא התקף חרדה, וממש בקרוב אני עומד למות מהתקף לב.

נרדמתי וקמתי, קמתי ונרדמתי. השעות עברו. קמתי. אני צריך לעשות מצווה, משהו ביזי שיסיח את דעתי. אלך אל המקווה. אולי שקיעה בתוך מים, כעובר במעי אמו, תחייה אותי ותחדש את מחשבותיי. לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי, מלמלתי תוך שאני לוקח את כרטיס האשראי מהשידה שבכניסה לבית ומגבת מהוהה מהקולב באמבטיה, ויוצא אל הרחוב.

מעתה לא רק הלב הדופק בחוזקה הבהיל אותי; נוסף גם החשש שאותקף על ידי כלב שוטה, שד, מזיק או כל פורענות אחרת המתרגשת לבוא לקראתי. הגברתי את קצב צעדי, מזיע, מסביבי ובתוכי נאבקות הסכנות, כל אחת בתורה מנסה לשתק אותי. אותה בעתה רב כיוונית משוכללת, נטולת התחלה או סוף, אופפת אותי. התגעגעתי לבית, למיטה, ולחרדות הסדורות, הריתמיות והמוכרות לי כל כך. המשכתי ללכת, בקצב

משתנה. במיטה כבר הייתי, במקווה עדיין לא. מקווה הגברים השכונתי נמצא בקומת הקרקע מתחת לבית הכנסת הספרדי הגדול. כמעט ורצתי אל הפתח. מבואה קטנה קידמה את פני, מלאה תפילות בהשראת רבי נחמן והחפץ חיים. ריח כלור מילא את נחירי. בימים כתיקונם הריח הזה מרתיע אותי, אבל הלילה הוא הזכיר לי שהצלחתי להגיע למחוז חפצי, חי. ובכל זאת, המבואה פתוחה אל החוץ, והחוץ מלא בסכנות. רציתי להיכנס פנימה. הנחתי את כרטיס האשראי על המכונה שניצבה בפתח, והדלת המסתובבת השתחררה. נכנסתי למלתחה. היה מאוחר, והמקווה היה ריק מאדם. השקט מילא אותי בפחד עמום ובתחושת קלילות; הרגשתי בנוח. פחד תמיד עדיף על מבוכה, ומלתחת מקווה הגברים היא מקום בו המבוכה שלטת. הורדתי בזריזות את הבגדים. כיסיתי את פלג גופי התחתון עם מגבת,

כדי שלבי הדופק בחוזקה לא יראה את ערוותי, ונכנסתי לחדר פנימי יותר, חדר המקלחות. החללים הפנימיים של המקווה משובצים בשלטים במגוון גדלים וצורות המפצירים ומתריעים בפני הטובל על דבר אחד בלבד - "להתקלח היטב לפני הטבילה". להתקלח היטב אחרי הטבילה, הייתי מפציר בעצמי בכל פעם שהייתי מבקר. הפעם בקושי הבחנתי בקירות. עוד מעט ולבי חלל בקרבי, עוד מעט מאד ולבי חלל בקרבי, עוד כך וכך רגעים וגווייתי נהפכת. התקלחתי בזריזות וניגשתי אל חדר המקווה.

...

חדר המקווה קטן, והוא נראה צפוף אפילו כשהוא ריק מאדם. צריך להחליף את נורת הפלורסנט. החדר מואר באופן שנראה זמני. הנחתי את המגבת על ספסל העץ הקטן הסמוך למקווה, וירדתי אל המים. כדי להגיע אל



הקרקעית צריך לרדת שבע מדרגות. אחר כך עומדים, עירומים, כשהמים מגיעים עד החזה. סדר הטבילה פשוט. אין תפילה מיוחדת, רק פעולה. כשטובלים, כל הגוף מרחף לרגע בתוך המים, נטול כל אחיזה. אני בדרך כלל טובל שבע פעמים. מכיוון שזו פעולה מהירה וחזרתית, לעיתים אני טועה בספירה, ותמיד מתגנב ללבי החשש שמא טבלתי שמונה או שש פעמים. מפני החשש נהגתי למנות כל טבילה וטבילה, וכך הייתי מונה באותו הלילה:

טבילה אחת: אני מכניס את ראשי פנימה אל תוך המים, נטול מחשבה אודות הפעולה. המים עומדים במקום. הכנסת הראש אליהם היא חד משמעית, חסרת היסוס, כמעט אגרסיבית. גופי שוהה רגע ארוך בתוך המים, עיני עצומות, פי סגור. היציאה החוצה כמו הכניסה פנימה מהירה, חדורת מוטיבציה. האזנים מתמלאות מים.

טבילה שתיים: שוב נכנס אל תוך המים, במהירות. אני שם לב לכך שעניי עצומות ואני מרגיש חושך, כאילו החושך קיים גם אם עיני היו פקוחות. המים פתאום מפחידים אותי, אבל לא ברור לי למה. לרגע להיות בתוך המקווה מרגיש לי כמו להיות מחוץ לבית. משהו בחושך הזה. אני מוציא את ראשי מהמים, שמח שהטבילה נגמרה. טבילה שלוש: נכנס שוב למים, עיניים עצומות. לפתע אני מרגיש שהמים לא עומדים במקום, משהו מזיז אותם. אולי רוח, אולי משהו אחר. אני מוציא את ראשי בזריזות, רק לברוח מהמים. טבילה ארבע: שוב בתוך המים. אין ספק. משהו מזיז את המים. יש שם דג, אני בטוח בכך. כלומר, יש שם משהו ואני חושב שהוא דג. הוא ענק ויש לו ריח רע והוא ממלא כמעט את כל הבריכה. אני שוחה אתו והוא צוחק עלי בחושך. אני שוכח לרגע כמה פעמים טבלתי. הוא צוחק עלי. אני

מוציא את ראשי מהמים.

טבילה חמש: אני משתהה דקה קלה מחוץ למים. הלב דופק בחוזקה. שאמות כבר מהלב שלי למה אני צריך את כל הלילה הזה. אני מנסה למנות שוב את הטבילות. טבלתי ארבע פעמים: פעמיים בלי דג, פעם בחשש דג ופעם דג ודאי. יש עוד שלוש טבילות, ואני חייב כבר לסיים. שואף אוויר אל תוך הריאות ומוריד את ראשי אל לתוך המים, עיינים פקוחות. אין דג אבל יש חושך. אני נזכר, בתוך המים, שאני ערום, ומוציא את ראשי מהמים.

טבילה שש: אני מכניס את ראשי למים. מחשבותיי מתישות. אין דג. אין חושך. אני לא ערום. אין מים. אין לב. אין בית. מוציא את הראש מהמים, מותש.

טבילה שביעית: לפני שאני מוריד את הראש

בפעם האחרונה למים אני שם לב שאני בוכה. אולי אני כבר בוכה זמן רב, אך מי המקווה הסתירו זאת. אני מיואש. אני רוצה הביתה. אני טובל בזריזות, בעיניים עצומות, ומוציא את ראשי. האזנים כואבות. אני טהור ועייף.

התחלתי את דרכי החוצה מהמקווה. במדרגה השביעית, כשהמים הגיעו לקרסוליי, שמת לי לב שעל הספסל, ליד המגבת, יושב אדם. הוא הביט במים, וגם אני פניתי להתבונן בהם. הוא פתח את פיו ואמר: "לרקע הארץ על המים כי לעולם חסדו. וידוע שהעולם כולו אינו עומד על שום סמיכה, רק תלוי במאמר השם יתברך, וכמו שנאמר תולה ארץ על בלימה". ואחר כך המשיך ואמר כמה עניינים שנקשרו זה בזה על זו הדרך, את רובם שכחתי. הוא דיבר בלחישה, ואני רעדתי מקור ומפחד. התרחקתי ממנו כי הייתי ערום והתביישתי, ולא רציתי לשמוע דברי תורה כאשר

ערוותי מגולה. התעטפתי במגבת והלכתי לחדר המלתחה. התלבשתי בחיפזון וחזרתי מרושל לחדר המקווה. כעת האיש החזיק בימינו כוס זכוכית נקייה, רכן לעבר המקווה ומילא אותה במימיו. אחר כך הגביה את ימינו ואמר בשקט "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו והבדילנו מכל האומות וגילה לנו את מסתריו והביננו לידע שמו הגדול והנורא ברוך אתה ה' מגלה מסתריו לישראל". ואז אמר עוד פסוקים אחרים מאותו העניין. כשסיים הסתכל עלי ואמר "אל תתגאה, אין בך כל ייחוד.

בימינו אנחנו אומרים את הדברים האלה לכל מי שנכנס לכאן, והשומע ישמע והחדל יחדל". אחר כך שתק. המילים הכבידו עלי. הלב שלי האיץ, ואתו שוב התבלטו הכאב בזרועות והסחרחורת הקלה. עמדנו זה לצד זה בשקט, אני הייתי נתון בסוגר מחשבותיי המעיקות והוא בענייניו. אחרי

כמה דקות הביט בשעון היד שלו. "הגיע הזמן", אמר. "יש לי כמה עניינים מענייני החג לדרוש בהם, ואם תרצה לשמוע בוא אחרי". הלכתי אחריו מתוך תחושה של קבלת הדין.

אולם בית הכנסת היה מואר ורחב ידיים, אפילו מפואר. האיש הלך אל בימת בית הכנסת ונעמד שם. ברחבי האולם ישבו כמה אנשים בריחוק מה זה מזה, וגם אני בחרתי לי מקום מרוחק כדי שיעלה בידי לברוח אם לא אוכל לשאת את דבריו. סוף דבר – אותו הלב שעליו נרשמו דברי חכמתו של האיש ההוא המשיך לדפוק בחוזקה, ואני המשכתי להיחרד ולחשוש מפני לבי ומפני יום המיתה, ומפני החרדה מפניהם. אבל בכל פעם שהייתי נזכר בדבריו ועוסק בהם נשימותיי היו מתארכות והייתי מתנחם קמעה. ומכיוון שדבריו נרשמו בחזקה על לוח לבי ונפשי נקשרה בהם, החלטתי להעלות את מקצתם על

הכתב כדי שלא אשכח אותם בימי זקנותי. עוד  
ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו להגיד כי ישר  
יי צורי ולא עולתה בו.

...

# ב

## הקומה העליונה

מורי ורבותי, מחר כל קהל ישראל יתכנסו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לקרוא כל הלילה את התיקון שתקנו חכמינו ז"ל. ובשנה הזאת שנת התשפ"ג ליצירה נתעוררתי לדרוש בתורת השם כמה עניינים נפלאים ומבהילים, כי בלעדיהם איני יודע כיצד נתקן איזה תיקון בדור הזה. ואין אני יכול לחשות מהם, כי בנפשנו הדבר. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי.



מחר נקרא את מגילת רות, שכתוב בה כי אחרי שמתו שני בני נעמי מחלון וכליון ופנתה נעמי לצאת ממואב אמרה לְשֵׁתִי כַלְתִּיהָ "לְכֹנָה שְׂבָנָה, אִשָּׁה לְבֵית אִמָּה", ואחרי כן כתוב "וּתְשֶׁק עֲרֻפָּה לְחַמוֹתָהּ, וְרוֹת דְּבַקָּה בָּהּ".

וצריך לעיין בזה, מהו עניין מעשה ערפה ומהו עניין מעשה רות. ונפתח במעשה ערפה. הנה על פי הפשט יראה כי ערפה לא חטאה בחזרתה לבית אמה, כי כך טבעו של עולם שהאדם נמשך אל מולדתו ואל עמו ואל אלוהי אבותיו. ולא עוד אלא שכך צוותה עליה נעמי באמרה "שבנה בנתי", וערפה התעצבה על כך ובכתה ונשקה לנעמי. וכן אמרו רבותינו ז"ל שבזכות דמעותיה נולדו לה בנים. אבל בעל מדרש רות זוטא כתב על זה דברים מתמיהים, וזה לשונו: אמרו, אותה הלילה הערו בה מאה ערלות פלשתים, ויצא ממנה גלית הגתי הפלשתי, עד כאן לשונו. ולפי דבריו ערפה

הרתה באונס ובעינוי ובאכזריות, ואחד מצאצאיה נהרג על ידי אחד מצאצאי רות אחותה הלא הוא דוד המלך ע"ה. וקשה, מדוע באו עליה כל הרעות האלה והשיגוה, והרי היא לא חטאה בשום צד כנ"ל. ויראה לי בס"ד כי ערפה לא נענשה כלל, וכל הרעות האלה לא באו מצד העונש, אלא מצד אחר. וזהו יסוד גדול, שיש נספה בלא משפט, וזוהי מציאות של הסתר פנים שיוצאים ממנה כמה צרות וכמה גזירות קשות, ואין בזה חילוק בין מי שחי בביתו לבין הגולה מביתו, ואין בזה הבדל בין ישראל לשאינם ישראל, כי כך דרכו של עולם בכל מקום. וכן בראש המגילה נאמר "ויהי רעב בארץ" דהיינו בארץ ישראל, ואחרי כן גם בשדי מואב סבל בית אבימלך כמה פורענויות קשות ורעות. ואם כן כל מקום יכול להיות בהסתר פנים. ומתוך שבכל מקום הממון והקרקע והבתים והמדינות אינם אלא משענת קנה רצוף,

נמצאנו למדים שאין לך בזה העולם אדם שהוא בעל הבית. ואף בביתו ובנחלתו לא יוכל האדם לישב בשלווה, ואף אם בדמיונו הוא חזק ועשיר ויכול לכפות הכל לעשות כרצונו, מצד האמת יחשב כנכרי ושפל אף בביתו ובארצו ובמולדתו, כאותו המעשה המבהיל שנעשה לערפה בשובה לארצה ולמולדתה ולבית אביה. ואין כאן חילוק בין ישראל לעמים, בין איש לאישה, בין רודף לנרדף, כי מקרה אחד יקרה את כולם. ועל זו הדרך נאמר כי כשירדו אחי יוסף למצרים ובאו לפניו, "וירא יוסף את אחיו ויכירם ויתנכר אליהם וידבר אותם קשות. ויאמר להם מאין אתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל". נמצאנו למדים כי ההתנכרות יכולה להימצא בכל מקום, ואפילו בין בני ישראל; והנה הם לא הכירו את יוסף אף כי היה אחיהם בשר מבשרם. ועל זו הדרך יש צד לומר כי כל חלקי המציאות מנוכרים קצתם

אל קצתם, אם בפועל ואם בכוח, אם בהווה ואם בעתיד. ועל כן טוב לו לאדם שיהיה מאד שפל רוח ועניו ומכבד את כל הבריות, כי כל העניינים המביאים אותו להתגאות שהוא דבק בהם כמו רוב עושרו ורוב כוחו ורוב קרוביו, אין בהם ממש. ואת העניין הזה נמצאנו למדים מערפה. ויראה לי בס"ד כי מעשה רות הנה הוא דבק באותו העניין עצמו אבל מצד אחר, שהוא תורת הגרות. כי רות עזבה את עמה ואת מולדתה, ודבקה בנעמי והלכה עמה לבית לחם, ונעשתה לאחת מן הגרים, שבלשון ימינו יכוננו מהגרים. והנה עניין הגרות הוא יסוד גדול מיסודות תורתנו, שנתבאר מכמה פינות בדברי רבותינו בעל חובות הלבבות ובעל העקידת יצחק ורבינו בחיי בן אשר ובעל הכלי יקר והשל"ה הקדוש ועוד רבים, וראוי לכל בעל נפש שיעיין בספריהם ושב ורפא לו. וכדי שנבאר איזה דבר מדברי תורת הגרות כפי

דלות השגתנו נביא כמה מדברי רבותינו בעניין הזה, ומתוך כך נבאר עוד כמה עניינים קרובים. כתב רבנו יצחק עראמה בספר עקידת יצחק שער ל', כי השלמים הם גרי הצדק אשר בארץ המה ימי שני מגורם, והחסרים הם כתות ראשי עם הארץ התושבים בה, ושזה יוכר במעשיהם ובדיבורם עד כאן לשוננו. ולפי דעתו כל אדם הרוצה להיות שלם צריך לסבול קצת ממקרי הגר ותלאותיו. ובהמשך דבריו מבאר בארוכה על איזה צד הגרים הם האנשים השלמים. ועל פי דבריו שלמותם נקשרת בייחוד בשני עניינים, ואלו הם:

האחד, כי הגר הגר בארץ רחוקה מאד מארץ מולדתו הנה הוא בלתי חושש על כבודו, באשר הוא שם כאילו היה בתוך עמו וכבר יסבול שם חרפת העוני וכל המלאכה נמבזה ונמס על שכמו ישאנה, כי לריוח הממון יבקש שם ולא לשאת

בתם או אחותם וכו'.

והענין הב' הוא מה שסובל הגר אשר כזה צער חלוף הטבעים ושנוי המזגים אשר ליושבי הארצות ההם אשר המיוחד אל ההתחלפות ההוא הוא חלוף הלשון והדבור כי הוא לא ישמע שפת הארץ ההוא גם המה לא ישמעו אליו כי בלשון אחרת ידבר עמהם ואם היה לשונו גרוע מלשונם יבזהו ואם הוא יפה לא יכירהו ובין כה וכה יכבדוהו בפיהם ולא ידע יצערוהו במתג שפתם ולא יבין למו.

ולפי דבריו הגרים שהם האנשים השלמים אינם חוששים על כבודם כי אינם בני המקום וכל סדריו זרים בעיניהם. וכן כתב כי הגרים ואזרחי הארץ לא יבינו אלו את אלו. ונראה כי שני העניינים הללו הם מחויבי המציאות אצל כל אדם שירצה להידבק בקונו ולהיות בשלמות, כי הדבק בקונו ועוסק בתורה ובמעשים טובים הנה הוא ממליך

על עצמו את מלך מלכי המלכים הקב"ה; ואם יאמין גם בכבוד המדומה של בני ארצו ובמעלת קצתם על קצתם, או שיאמין בצדקתם של בעלי הכוח המדומה וידבר בלשונם ויבינם לפני ולפנים עד כי יהיה כאחד מהם, כיצד יבוא לפני המלך הקדוש ויאמר כי יי הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. ואין שום הפרש בין אם בעלי הכבוד והכוח המדומים הם יהודים או אינם יהודים, העיקר אחד, והוא שיהיה כגר שאינו מחשיב את סדרי הכבוד והכוח בזה העולם ואינו מבינם וכאילו הגיע מארץ רחוקה. וכן כתב בספר הקנה, כי הרוצה לשוב בתשובה יתיאש מן העולם הזה, ולא ישא ולא יתן בשום עסק של זה העולם, עד כאן לשונו. ויראה לי בס"ד כי על כן משיח צדקנו עתיד להיות מצאצאי רות, מבית דוד, כי בני הגרים הם המכירים במלכות יי מלך עליון, ולא מכירים באותו מלך אביון בלה ורד-

שחת, שהוא מלכות האדם. ומה יפים כאן דברי דוד המלך עליו השלום שהיה נין לרות, והוריש לעולם כולו את תורת הגרות באמרו "כי גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל אבתינו, כצל ימינו על הארץ".

ואפשר לפרש כי מעשה ערפה ומעשה רות הנה הם שבים אל מקור אחד, והוא מידת ההשתוות. וכדי להבין המידה הזאת, נלך לנו אל אוהל שרה אמנו עליה השלום ונלמד מדרכיה. כתוב "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה", וכתב החיד"א כי פירוש תיבת "ויהיו" הוא שכל חייה מתחילתן לסופן היו שווין לטובה. וקשה לומר שהחיד"א נתכוון כי כל חייה היו טובים, והרי גלוי וידוע לפנינו כמה דברים קשים ומרים שעברו עליה בימי חייה. אלא יראה לי בס"ד כי על פי דבריו הייתה לשרה אמנו מידת ההשתוות מול ענייני העולם, וקיבלה את כל



הדברים הבאים עליה באמונה ובקבלת הדין, אם טובים אם רעים. ועתה עלינו לשאול כיצד נזכה להידבק במידותיה של שרה אמנו ולקבל על עצמנו מידת השתוות נפלאה כזאת.

והשאלה הזאת דוחקת אף יותר בימינו, כי כמה רבים הם האנשים החיים בארץ הקודש ונמצאים בפחד גדול וחושדים זה בזה. ואין זה מן הפלא, כי במדינה אשר אנו חוסים בצלה רדיפת הנרדפים נמצאת בכל מקום, ורבים מבני הארץ מאמינים כי זהו עיקר גדול במדינה, ואינם יכולים להעלות על הדעת חיים שאין בהם שנאה וקנאה ותחרות. ואין כוונתי בזה רק לשימוש בכוח הגוף שאף הוא רב מאד על פני כל הארץ, אלא גם לכל רבי רבבות האנשים שחיל המדינה מושל בהם ביד קשה, ולכל רבי הרבבות החוששים שמא ייענשו על פשעיהם שעשו בהיותם בחיל המדינה. וכוונתי גם לרבים מאד מבני הארץ המתפרנסים בדוחק

ולא יכולים לקנות די צרכם, ולא לה החוששים כי בני עירם או קהלם לא יעמדו עוד בצוק העיתים, ומכל מקום רבים הם האנשים בארצנו שאין להם על מה להישען, לא בגופם ולא בנפשם.

אבל עינינו הרואות כי בני ארצנו אינם שרויים באימה ובפחד כל הימים, ופעמים שאדם יושב בשובה ובנחת ושוכח צרותיו אך כי אין בחייו שום ביטחון ואף שהוא מהנרדפים ואף שהמלכות מצרה לו ועושקת את גופו ואת ממונו ואת דעתו. וזה יוכל לקרות משתי סיבות. הסיבה האחת היא שבעלי השררה יסיחו את דעתו לעניין אחר כדי שישתכחו ממנו צרותיו לזמן מועט או רב, ומתוך כך לא יאבק עם בעלי השררה הרודים בו. והסיבה השנית היא שבעלי השררה ישתמשו בכל מיני תחבולות ויחבבו על אותו אדם את אלה המושלים ורודים בו עד שיאהבם יהיה נאמן להם ברצונו ובדעתו. ושתי הסיבות האלה באות מאותו

השורש עצמו, והוא שמתוך שאנו משתעבדים לכוח ונכנעים להגיונו אין אנו שמים על לבנו את הצער הגדול שבא בעטיו לנו או לאחרים. ויש לנו לדעת כי שכחת הצרות בגלל אחת משתי הסיבות האלה רחוקה היא מאד ממידת ההשתוות ומתנגדת לה, וזהו כדמיון האדם הישן שאינו משגיח בדבר. ואוי להן לעיניים שרואות ואינן יודעות מה הן רואות, אוי לאומרים לטוב רע ולרע טוב, שאם יראו דבר פשע במדינה יאמרו בלבם שהוא טוב, וישמטו עצמם מעשות צדקה ומשפט בארץ, ויעלימו עיניהם מזעקת הגרים והנרדפים והיתומים והאלמנות והעניים והשרויים בצרות.

וכדי שנתעורר מהשינה הרעה הזאת מוטל עלינו לשאול כיצד נידבק במידת ההשתוות של שרה אמנו ע"ה. ודעו כי כמה וכמה נתיבות מוליכות לשם וכמו שנתבאר בעניין ערפה ורות,

וראוי שכל אדם ידרוש ויחקור וישאל היטב עד שימצא את הדרך שתביאו להידבק במידת ההשתוות על פי עניינו. ומכל מקום לא אמנע עצמי מלומר בלשון קצרה באיזו דרך אני הולך כדי להידבק במידה הזאת.

כבר אמרו רבותינו במסכת שבת כי הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים, עושים מאהבה ושמחים בייסורים, עליהם הכתוב אומר "ואהביו כצאת השמש בגברתו" עד כאן לשונם ז"ל. ועל פי המאמר הזה יש לי לפרש כי אפשר לו לאדם לזכות במידת ההשתוות, שהיא השער לאהבתו יתברך בכל מקרה אשר יקרה אותו אם טוב ואם רע, אם יהיה מהנעלבים ואינם עולבים. והמשילו לצאת השמש בגברתו, כי הנה אם האדם נמצא בתוך קהל העולבים או יכול להיות אחד מהם אם יחפוץ, יקשה עליו ביותר לפרוש מהם ויצטרך להתגבר על יצרו, ויש גבורה

בדבר. ויראה לי בס"ד כי כדי לעשות כן צריך להיכנס בשני שערים.

השער הראשון הוא שיתגבר על יצרו ויפרוש מן העולבים ויתחבר עם הנעלבים. וכדי שיוכל לפרוש מהעולבים עליו לדעת דרכיהם ועניינם ולהצטער על שהם משועבדים לכוחם ולמלכותם ולהגיונם האכזרי, וידון אותם לכף זכות וייתן על לבו כי לכך הוכן טבעם מיום עמדם על דעתם. ועל זו הדרך צוותנו התורה לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו.

והשער השני הוא שיאהב את העלוב וילמד כל דרכיו, כי עניינו כעניין הגר ועל שניהם נאמר שהם שומעים חרפתם ואינם משיבים כנ"ל. ואין הכוונה רק שיעשה עצמו כגר, אלא שיאהב את כל הגרים בכל מקומותיהם ויתאמץ להבין אל כל לבותם. וכן יעשה לכל מי שעניינם כעניין הגרים, שהם העניים והשפלים והנרדפים והנעלבים וכל

כיוצא בהם. ואין כאן הבדל בין יהודים לשאינם יהודים, כי גם רות הייתה מואביה. וכאשר יאהב את הגרים יזכה לאהוב את השם יתברך; ועל זו הדרך כתב בעל הראשית חכמה בשער האהבה כי עשר פעמים נצטוונו לאהוב את הקדוש ברוך הוא במשנה תורה, וכלל במניינם את מצות אהבת הגר שבפרשת עקב.

ואחרי מבוא שני השערים האלה נבוא אל מידת ההשתוות של שרה אמנו ונברך את אלקינו על כל המקרים אשר יקרו אותנו כי הכל מעשה ידיו. ויראה לי כי על זה הצד כיוון דוד המלך ע"ה באמרו "לך יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך יהוה הממלכה והמתנשא לכל לראש: והעשר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל: ועתה אלקינו מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך: וכי מי אני ומי עמי כי

נעצר כח להתנדב כזאת, כי ממך הכל ומידך  
נתנו לך: כי גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל  
אבותינו כצל ימינו על הארץ ואין מקוה”.

...

השמאל האמוני



בני אברהם أولاد ابراهيم